

KÚRIA

Bfv.II.1564/2012/5.szám

A Kúria Budapesten, a 2013. év június hó 3. napján megtartott nyilvános ülésen meghozta a következő

í t é l e t:

A súlyos testi sértés büntette és más bűncselekmények miatt a terheltek ellen folyamatban volt büntetőügyben a a II. rendű terhelt által - védője útján - benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálv a Miskolci Városi Bíróság 11.B.4540/2010/22. számú ítéletét, illetőleg a Miskolci Törvényszék 2.Bf.2221/2011/5. számú végzését a II. rendű terhelt tekintetében megváltoztatja;

a terheltet az ellene garázdaság vétsége [Btk. 271. § (1) bekezdés], és testi sértés vétsége [Btk. 170. § (1) bekezdés] miatt emelt vád alól felmenti.

A terhelt által esetlegesen kifizetett pénzbüntetést és bűnügyi költséget törvényes kamataival együtt visszatéríteni rendeli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, és ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A Miskolci Városi Bíróság a 2011. szeptember 26-án kihirdetett 11.B.4540/2010/22. számú ítéletével a II. rendű terheltet bűnösnek mondotta ki a Btk. 271. § (1) bekezdésében meghatározott garázdaság vétségében és a Btk. 170. § (1) bekezdése szerinti testi sértés vétségében. Ezért halmazati büntetésül 110 napi tétel - napi tételenként 2500 Ft, összesen 275.000 Ft - pénzbüntetésre ítélte. Annak meg nem fizetés esetén szabadságvesztésre átváltoztatásáról rendelkezett, és a felmerült bűnügyi költségből a terheltet külön 6000 Ft, míg az I. rendű terhelttel egyetemlegesen 75.963 Ft

megfizetésére kötelezte.

Az ítélet ellen - amelyet az ügyész tudomásul vett - a II. rendű terhelt és védője felmentés érdekében fellebbezett.

A Miskolci Törvényszék a 2012. március 13-án meghozott 2.Bf.2221/2010/22. számú végzésével az első fokú ítéletet helybenhagyta, a II. rendű terheltet további 3000 Ft büntügyi költség viselésére kötelezte.

Az első fokú bíróság által megállapított - és a másodfokú bíróság részéről is irányadónak tekintett - tényállás lényege a következő.

Az 1955-ben született II. rendű terhelt közös udvarral rendelkező, több lakásos házban lakik. Korábban itt lakott az 1956-ban született I. rendű terhelt is, aki 2004-2005 körüli elköltözése után is megtartotta lakásának tulajdonjogát és oda rendszeresen visszajárt. A terheltek korábban jó kapcsolatban álltak; viszonyuk 2000 körül megromlott.

Az I. rendű terhelt a lányával együtt 2010. április 24-én dél körül felkereste a kérdéses lakást, ott gyermekével együtt az udvaron cserjéket ültettek, majd a kora esti órákban az udvarról nyíló kertben húst sütöttek.

A délután folyamán a terheltek között két alkalommal is szóváltás alakult ki. Az első a cserjék ültetésével függött össze, később pedig egy korábbi nézeteltérésük miatt - amelynek során a II. rendű terhelt egy bizonyos könyvről tett említést - alakult ki köztük konfliktus.

Molnár II. rendű terhelt ezt követően fél hét és hét óra közti időben, azért, hogy a kuttyáját sétáltassa, kijött a lakásából. Miközben a közös udvar kapuja felé ment, elhaladt a frissen ültetett cserjék mellett és ennek során a növényekhez hozzá is ért.

Mindezt észlelte az I. rendű terhelt aki a kertből a kapu közelében tartózkodó II. rendű terhelthez előre sietett. Közben azt kiabálta „na várjál csak ..., most megkapod”. Fenyegetésére a II. rendű terhelt emelt hangon közölte, hogy neki már nincs semmi veszténivalója, és a terheltek - mialatt az I. rendű terhelt a kapu felé haladt - egyre ingerültebben beszéltek egymással, köztük szóváltás alakult ki.

Miután az I. rendű terhelt a kapu közelébe ért, a terheltek között kölcsönös bántalmazás alakult ki. Az, hogy ennek során melyik terhelt valósította meg az első ütést, nem volt megállapítható, azonban a kölcsönös bántalmazás folyamán az I. rendű terhelt a II. rendű terheltet legalább egy alkalommal ököllel az arcán megütötte

és a II. rendű terhelt is legalább egy ütést mért ököllel az I. rendű terhelt arcára.

Ezt követően az I. rendű terhelt - ugyancsak a kölcsönös bántalmazás során - egy alkalommal a földre lökte a II. rendű terheltet, aki onnan felállva a jobb karja és a teste közé a hóna alá szorította az I. rendű terhelt fejét, és azt egy alkalommal a ház falához nyomta, közben pontosan meg nem állapítható módon meg is ütötte a terhelt-társát. Az I. rendű terhelt a szorításból oly módon szabadult, hogy II. rendű terhelt jobb fülét megragadta és megszorította.

A terheltek között a bántalmazás ezután is folytatódott. Ennek során az I. rendű terhelt elgáncsolta a II. rendű terheltet. Pontosán meg nem állapítható okból mindketten földre kerültek, ahol közöttük meg nem állapítható módon tovább folyt a dulakodás.

Ezalatt az I. rendű terhelt leánya a hátsó kertből a kapu irányába indult, közben magához vett egy kb. egy méter hosszúságú és egy centi átmérőjű száraz, korhadt virágkarót.

A dulakodás közben az I. rendű terhelt felfigyelt erre az eszközre és amikor a földről mindketten felálltak, odament a kb. 10 méter távolságra lévő leányához. Tőle a virágkarót elvette, majd visszatérve legalább egy alkalommal megütötte vele a II. rendű terheltet. Nevezett a virágkarót elvette és azzal legalább egy alkalommal fejen ütötte az I. rendű terheltet. Utóbbi ütés következtében a virágkaró eltört.

Mindezek után a terheltek egymás bántalmazásával felhagytak. A rendőrséget az I. rendű terhelt értesítette.

Az I. rendű terhelt az elszenvedett bántalmazás folytán homloka jobb oldalán, a bal halántéktájon és az orrnyereg területén felületes hámhorzsolásos sérülést, mindkét szeme körüli területen bőr alatti bevérzést, a baloldali járomcsont felett zúzódásos sérülést, az alsó ajak nyálkahártyáján felületes hámsérüléssel járó sérülést szenvedett, valamint alsó két egyes metszőfoga meglazult. Sérülései külön-külön és együttesen is nyolc napon belül gyógyultak.

A II. rendű terhelt az elszenvedett bántalmazás eredményeként a jobb fül hátsó felszínén 2 cm-es felületes repesztett sebzést, orrán zúzódással, valamint fél cm-es repesztett sebbel járó sérülést, az orrcsont csúcsán elmozdulás nélküli töréses sérülést, a jobb kéz feszítő felszínén zúzódásos sérülést szenvedett, és a jobb felső 1-es fog koronája hosszanti irányban kettétört. E sérülések közül az orrcsont-törés nyolc napon túl, ténylegesen két-három hét alatt gyógyuló volt, míg a további sérülések külön-külön

és együttesen nyolc napon belül gyógyultak.

A bántalmazás folytán maradandó fogyatékoság, súlyos egészségromlás a terhelteknél nem alakult ki. Az I. rendű terhelt könnyű testi sértés vétsége miatt a nyomozás során magánindítványát előterjesztette.

A jogerős határozatok ellen védője útján a II. rendű terhelt terjesztett elő, a Be. 416. § (1) bekezdésére hivatkozással felülvizsgálati indítványt, elsősorban a garázdaság vétsége és könnyű testi sértés vétsége miatt emelt vád alóli felmentése, másodlagosan hatályon kívül helyezés és új első fokú eljárás elrendelése érdekében.

Az indítvány indokolásában a védő elsődlegesen arra hivatkozott, hogy a terhelt cselekménye a garázdaság törvényi tényállását maradéktalanul nem valósította meg, az annak megállapításához megkívánt feltételek közül a kihívó közösségellenesség nem állapítható meg. A bírói gyakorlat részletes elemzésével hivatkozott arra, hogy az adott módon, adott körülmények között megvalósított cselekmény, amely egy magánház udvarán történt, és személyes ellentét miatt kirobbant vitával függött össze, kihívóan közösségellenesnek nem tekinthető.

A könnyű testi sértés vétségét illetően pedig azzal érvelt, hogy a rendelkezésre álló bizonyítékok egyértelműen azt támasztják alá, hogy a II. rendű terhelt a ház utcai kapuját nyitotta, másik kezében pedig a kutájának pórázát fogta amikor az őt megfenyegető I. rendű terhelt odaért hozzá. Ilyen körülmények között a II. rendű terhelt dulakodásba nem bocsátkozhatott, kizárólag az őt ért jogellenes támadás ellen védekezett.

A virágkarót sem vette el az I. rendű terhelttől, és azzal sem ütötte meg. Egyébként az első fokú bíróság kellően nem is indokolta meg, erre nézve miért nem a II. rendű terhelt védekezését és az azt alátámasztó bizonyítékokat fogadta el.

Miután kitérési kötelezettség a bekövetkezett jogszabályváltozások folytán a II. rendű terheltet nem terhelte - és arra reális lehetősége sem lett volna, - így védekezése és az annak során okozott sérülések arányosak és szükségesek is voltak a jogtalan támadás leküzdéséhez.

Másodlagosan az ügy további tisztázása érdekében a jogerős határozatok hatályon kívül helyezését és új első fokú eljárás elrendelését látta indokoltnak.

A Legfőbb Ügyészség BF.3124/2012/1. számú átiratában és képviselője a nyilvános ülésen a felülvizsgálati indítványt részben

törvényben kizártnak, részben alaptalannak értékelte, és a támadott határozatok hatályban tartását indítványozta.

Az ügyészi álláspont lényege szerint az indítvány törvényben kizárt módon a megállapított tényállást támadja amikor arra hivatkozik, hogy tettlegességet az I. rendű terhelt kezdte, miután ezt a tényállás szerint nem lehetett megállapítani.

Az eljáró bíróságok törvényesen következtettek a II. rendű terhelt bűnösségére és cselekményeinek minősítése is törvényes.

A garázdaság vétsége tekintetében nem volt megállapítható, hogy a II. rendű terheltet menthető indok készítette volna cselekménye elkövetésére és az hosszabb ideig tartó dulakodással, tettlegességgel valósult meg. Így a kihívó közösségellenesség is megállapítható, a cselekmény a társadalmi együttélési szabályok tudatos figyelmen kívül hagyását tükrözi.

A II. rendű terhelt tekintetében büntethetőséget kizáró ok - jogos védelem - sem állapítható meg. Abból, miszerint nem volt tisztázható, hogy a tettlegességet az I. rendű terhelt kezdte volna, továbbá abból, hogy a virágkaró elvétele után a II. rendű terhelt az eszközzel bántalmazta az I. rendű terheltet, az a következtetés vonható le, hogy szándéka nem csak a támadás megakadályozására, hanem azon túlmenően az I. rendű terhelt bántalmazására is irányult.

Az ügyben hatályon kívül helyezést kötelezővé tevő eljárási szabálysértés sem állapítható meg.

A nyilvános ülésen a terhelt felülvizsgálati indítványát fenntartotta, és a védő is az indítványnak megfelelő határozat meghozatalát kérte. A legfőbb ügyész képviselője átiratukkal egyezően nyilatkozott.

A Kúria a támadott határozatokat a II. rendű terhelt tekintetében a felülvizsgálati indítványban megjelölt, illetőleg tartalmilag hivatkozott felülvizsgálati ok - a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontja - alapján vizsgálta felül. Ezen túlmenően a Be. 423. § (5) bekezdése szerint hivatalból vizsgálta, hogy az ügyben abszolút eljárásjogi felülvizsgálati ok [Be. 416. § (1) bekezdés b) pontja, tételesen a Be. 373. § (1) bekezdés I/b. és I/c. pontja és II-IV. pontjai] fennforognak-e.

Elöljáróban rögzíti a Kúria, hogy a felülvizsgálati eljárásban a Be. 423. § (1) bekezdése szerint a jogerős határozatban megállapított tényállás az irányadó, amely az indítványban sem támadható. A felülvizsgálat ugyanis nem ténykérdések, hanem jogkérdések vizsgálatára szolgál. Ekként a Kúria is kizárólag az

irányadó tényállás alapul vételével vizsgálhatja, hogy valamely terhelt tekintetében anyagi jogi jogszabálysértéssel került-e sor a határozat meghozatalára.

Amikor az indítvány arra hivatkozott, hogy a verekedésre a ház kapualjában került sor, a terhelt menekülni csak a kapu kinyitását követően, vagy a támadó irányában tudott volna, az első ütés pedig az I. rendű terhelttől származott, a bizonyítékok mérlegelését és az irányadó tényállást támadta. Az elkövetés helyére és körülményeire vonatkozóan ilyen adatokat ugyanis a tényállás nem tartalmaz. Arra pedig, hogy az első ütest melyik terhelt mérte a másikra, azt rögzíti, hogy ez egyik terhelt terhére sem állapítható meg. A fentiekből következően a Kúria ezekkel az érvekkel nem foglalkozhatott; az indítványt az irányadó tényállás alapul vételével bírálta el.

Felülbírálata során hatályon kívül helyezést eredményező abszolút eljárási szabálysértést nem észlelt. Az indítvány az indokolási kötelezettség nem megfelelő teljesítésére hivatkozva, valójában szintén az ellentétes bizonyítékok mérlegelését, az e körben megállapított tényállást támadta. Ezen túlmenően azonban utalni kell arra is, hogy az indokolási kötelezettség a Be. 373. § (1) bekezdés III/a. pontja szerinti megsértése csak akkor állapítható meg, ha a megtámadott határozatból nem vonható megnyugtató következtetés arra, hogy a bíróság a bűnösség, a jogi minősítés, illetőleg a büntetés kiszabása tekintetében az álláspontját mire alapozta. Ez jelen ügyben nem fordult elő.

A Kúria a felülvizsgálati indítványt alaposnak találta.

Helytállón vitatta az indítvány a terhelt bűnösségének a Btk. 271. § (1) bekezdése szerinti garázdaság vétségében történt megállapítását.

Az irányadó tényállás szerint személyes okokból a terheltek aznap többször összevitatkoztak, majd közöttük verekedésre is sor került.

Az 1978. évi IV. törvény (Btk.) 271. §-ának (1) bekezdésében meghatározott garázdaság bűncselekményének egyes - konjunktív - tényállási elemei, így az erőszakos elkövetés, a mások megbotránkoztatására, riadalom keltésére való alkalmasság számos más bűncselekmény elkövetése kapcsán felismerhető, adott körülmények között a könnyű testi sértés, a súlyos testi sértés, az önbíráskodás, stb. kiválthatják a jelenlévők ijedtségét, megbotránkozását. Amikor azonban a törvényhozó - a szubszidiaritást is figyelembe véve - a garázdaság büntettét önálló bűncselekményként szabályozta, további tényállási elemmé tette az elkövető magatartásának kihívó közösségellenességét. Ez a kihívó közösségellenesség pedig nem azonos a minden bűncselekményben

felismerhető társadalomra veszélyességgel, a közösség elvárásaival történő szembefordulással, vagy ezen elvárások semmibe vételével. A kihívóan közösségellenes magatartást tanúsító garázda elkövető tudatában van annak, hogy erőszakos cselekménye közvetlenül és durván sérti/sértheti a közösség nyugalma, - akár személyes motivációból fakadóan is - tettét e közösségi érdek semmibe vételével hajtja végre, cselekményében a közösségi érdekekkel való szembefordulás legalább az eshetőleges szándék szintjén felismerhető. A kihívó közösségellenesség tartalmának szoros értelmezése a garázdaság és a garázda jellegű magatartások fentiek szerinti elhatárolásának biztosítéka.

(BH 2005.313.)

Ekként a terhelt bűnösségének garázdaság vétségében megállapítására - illetőleg könnyű testi sértés vétségével halmazatban a garázdaság vétségének megállapítására - nem kerülhetett volna sor.

Nem helytálló azonban a terhelt bűnösségének könnyű testi sértés vétségében megállapítása sem.

E tekintetben a Kúria úgy találta, hogy a jogos védelem az elkövetés idején és jelenleg is hatályos, a cselekményt megelőző évben változott szabályait az eljáró bíróságok az adott tényállás vizsgálatánál nem összefüggésükben értékelték. Ezért tévedtek amikor jogos védelmet a II. rendű terhelt javára nem láttak megállapíthatónak.

Az irányadó tényállás a köztük folyt vitán túlmenően az I. rendű terhelt magatartásáról azt rögzíti, hogy a frissen ültetett cserjék miatti vita során az I. rendű terhelt a közös kertből előre sietett a kutyájának sétáltatására induló, a kapu közelében tartózkodó II. rendű terhelthez, s közben azzal fenyegette, „na várjál csak ... most megkapod”. Ezután ingerült szóváltás alakult ki köztük, majd „kölcsonös bántalmazás”, amelynek során nem volt tisztázható, hogy az első ütést melyikük mérte, az azonban megállapítható volt, hogy az I. rendű terhelt legalább egy alkalommal ököllel arcul ütötte a II. rendű terhelte, majd a folytatódó verekedés során földre lökte őt, végül elgáncsolta, és ezután újra a földre kerültek. Végül kb. 10 méterről odahozott egy száraz, korhadt virágkarót és azzal is megütötte a II. rendű terhelte.

Ehhez képest a tényállás szerint a II. rendű terhelt az I. rendű terhelt bántalmazásával közvetlenül fenyegető kijelentésére emelt hangon annyit válaszolt, hogy „neki már nincs semmi veszteni valója”.

A Btk. 29. §-ának (1) bekezdése szerint jogos védelem miatt nem büntethető az akinek a cselekménye a saját, illetőleg a mások személye, javai, vagy a közérdek ellen intézett, illetőleg ezeket

közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához szükséges. Nem büntethető az sem, aki az elhárítás szükséges mértékét ijedtségből vagy menthető felindulásból túllépi [(2) bekezdés].

A (3) bekezdés szerint pedig a megtámadott nem köteles kitérni a jogtalan támadás elől.

A kialakult bírói gyakorlat szerint kölcsönös és egyidejű támadás esetén mind a két fél a jogtalanság talaján áll és egyikük sem hivatkozhat jogos védelemre. Ez a helyzet ha valaki mást verekedésre kihív és az a kihívást elfogadja. Ilyenkor nem állapítható meg a jogos védelem egyik fél javára sem, akkor sem, ha verekedés során a másik fél vele szemben fölénybe kerül (BH 3626., BH 2002.171., BH 2004.93.).

Nem tekinthető azonban kihívásnak egymagában az, hogy valaki okot ad a támadásra, pl. becsületsértő kifejezést használ a későbbi támadóval szemben. Ezért az utóbbi jogosan védekezhet ha a megsértett személy a szóbeli becsületsértés hatására támadást intéz a testi épsége vagy az élete ellen (BEH 1973. 275. oldal 1. pont). Nem kölcsönös a verekedés, ha az elkövető kizárólag a támadás elhárítása érdekében folyamodik tettelegességhez (BH 1978.407.).

Ezen irányadó gyakorlatot a Btk. 29. §-ának azon - a Legfelsőbb Bíróság 15. számú Irányelve szerint korábban egyes kivételekkel már kialakult - szabályával együtt kell értelmezni, amelynek megfelelően a megtámadott nem köteles a támadás előli kitérésre.

Ebből következően ugyanis annak megállapításához, hogy mindkét verekedő fél a jogtalanság talaján állt, kifejezetten és egyértelműen megállapíthatónak kell lenni valamely ügy irányadó tényállásából annak, hogy a verekedésre felhívott, megfenyegetett stb. személy nem csupán kitérni, elmenekülni nem akart a támadás elől, hanem kifejezetten megverekedni kívánt, vagyis a kihívást egyértelműen elfogadta.

Jelen ügyben azonban csak az előbb verekedéssel fenyegetőző, majd az összeverekedésük után kitartóan és ismételten támadó I. rendű terhelt vonatkozásában állapítható meg a jogtalan bántalmazási szándék.

A II. rendű terhelt viszont - miután az a kijelentése, hogy neki már mindegy, a verekedés elfogadására kihívásnak nem tekinthető és az sem volt megállapítható, hogy rátámadt volna az I. rendű terheltre - nem tanúsított olyan magatartást, ami a kölcsönös verekedés szándékára utalhat.

Ilyen körülmények között a tényállásnak az a része, miszerint a vádlottak között kölcsönös bántalmazás alakult ki valójában az

ítélet jogi indokolásába tartozik, mert konkrét tényállási tartalmat az adott esetben nem hordoz, kizárólag a rögzített tények bíróság általi jogi értékelését tükrözi.

Kihívás elfogadása és azt követő kölcsönös szándékkal történt verekedés a II. rendű vádlott terhére nem állapítható meg.

A kölcsönös sértegetés, vitatkozás a jogos védelemtől a II. rendű terheltet nem fosztotta meg és az, hogy a fenyegetés elől nem futamodott meg, kihívás elfogadásaként nem értékelhető, mert ilyen álláspont a kitérési kötelezettség elvárását jelentené, noha azt jogunk nem ismeri.

Magatartásával a védekezés szükséges mértékét nem lépte túl. Nem sértette meg a jogos védelem időbeli kereteit sem, mivel az ismételten támadó I. rendű terhelt bottal megütésekor sem lehetett még azt megállapítani, hogy nevezett bántalmazási szándékával felhagyott volna.

Ezért, a fentieknek megfelelően nevezettnek a könnyű testi sértés vétsége miatt emelt vád alól jogos védelem [Btk. 29. § (1) és (3) bekezdése] alapján történő felmentése indokolt.

Utóbbi rendelkezésből következően a garázdaság vétségének megállapítása nem minősítési kérdést képezett [34. számú BK. vélemény]. Annak megállapítására, - mivel jogos védelemben elkövetett, felmentést megalapozó cselekmény garázdaságnak nem tekinthető - ezért sem kerülhetett sor.

A fentieknek megfelelően a Kúria a támadott határozatokat a II. rendű terhelt tekintetében a Be. 427. § (1) bekezdés a) pontja alapján megváltoztatta és a terheltet az ellene a Btk. 271. §-ának (1) bekezdésben meghatározott garázdaság vétsége és 170. §-ának (1) bekezdése szerinti könnyű testi sértés vétsége miatt emelt vád alól a Be. 6. § (3) bekezdés c) pontja és 331. §-a alapján felmentette.

A Be. 585. §-ának megfelelően rendelkezett arról, hogy a terhelt által esetlegesen kifizetett pénzbüntetést és büntügyi költséget részére törvényes kamatokkal együtt vissza kell téríteni.

A jogerős határozatok a büntügyi költség jelentős részének terheltek általi egyetemleges viseléséről rendelkeztek. Erre tekintettel az első fokú bíróságnak a Be. 578 § (1) bekezdése szerinti eljárásban, utólag indokolt arról határoznia, hogy a II. rendű terhelt felmentésére figyelemmel az államot mennyi büntügyi költség terheli, illetőleg milyen összeget kell az I. rendű terheltnek viselnie.

Az ítélet elleni fellebbezést és felülvizsgálatot a Be. 3. §-ának

(4) bekezdése és 416. § (4) bekezdés b) pontja zárja ki. Az ismételt felülvizsgálati indítvány tilalmáról a Be. 418. § (3) bekezdése és 421. § (3) bekezdése rendelkezik.

A Kúria ítéletét a Be. 420. § (1) bekezdésének megfelelően nyilvános ülésen hozta meg.

Budapest, 2013. június 3.

Dr. Kónya István s. k. a tanács elnöke, Dr. Szabó Péter s. k.
előadó bíró, Dr. Vaskuti András s. k. bíró

A kiadmány hitelével:

bíróági tisztviselő
MTné